

PŘEHLEDOVÁ STUDIE: EFEKTIVITA SOUKROMÉHO DOUČOVÁNÍ

REVIEW STUDY: THE EFFECTIVENESS OF PRIVATE TUTORING

Matěj Rašovský¹

¹ Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

Abstrakt

Tato přehledová studie nabízí analýzu vybraných 27 vědeckých studií pocházejících především z Asie a Evropy. Analýza metodou systematického přehledu sleduje dva dílčí cíle, a sice identifikování způsobů jakým se efektivita soukromého doučování operacionalizuje a zjišťuje a sumarizace faktorů, které souvisí s jeho efektivitou. Doučování je nejčastěji operacionalizováno výsledky školních známek a školním úspěchem žáků. Velikost skupiny či kvalifikace doučovatele byly nejčastější z faktorů, které ho ovlivňují.

Klíčová slova: *soukromé doučování, stínové vzdělávání, efektivita soukromého doučování, přehledová studie*

Abstract

This review offers an analysis of 27 selected scientific studies, mainly from Asia and Europe. The analysis using the systematic review method includes 2 sub-objectives, namely identifying the ways in which the effectiveness of private tutoring is operationalized and summarizing the factors that make it more effective. Tutoring is most often operationalized by school grades and subjective perceptions of students. Group size or tutor qualifications were the most common of the factors that influence it.

Keywords: *private tutoring, shadow education, effectiveness of private tutoring, review study*

1 ÚVOD

Jednotné přijímací zkoušky mají specifickou podobu a základní školy dle RVP ZV nemají povinnost žáky k těmto zkouškám připravit. Efektivita soukromého doučování se tak stává významným faktorem pro úspěšné přijetí žáka.

2 TEORIE

Soukromé doučování stojí ve stínu formálního (školního) vzdělávání. Má charakter placených organizovaných a strukturovaných lekcí pro předměty jako například matematika, mateřský či cizí jazyk (Bray, 2009). Faktory ovlivňující efektivitu soukromého doučování mohou být velikost skupiny (Zhang & Liu, 2016), školní známky (Ömeroğulları et al., 2020), vzdělání doučovatele (Yung, 2020), délka, struktura rodiny (Jarvis et al., 2022) a další. Studie Strakové a Gregera (2013) dokládá, že doučování je důležitým faktorem při přechodu na gymnázia.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Z databází WOS, Scopus a Google Scholar bylo selektováno dle klíčových slov: effectiveness of private tutoring, effectiveness of shadow education 27 odpovídajících studií, které identifikují efektivitu soukromého doučování. Systematickým přehledem byly poznatky ze studií sumarizovány, identifikovány rozpory či soulady mezi názory autorů a výsledky, které uvádějí. Pro přehlednost byly vytvořeny tabulky věnující se konkrétním indikátorům efektivity soukromého doučování. Z toho byly učiněny obecné závěry a doporučení, které mají za cíl souhrnně popsat efektivitu soukromého doučování.

4 VÝSLEDKY

Na základě předem stanovených parametrů bylo vybráno 27 studií, ze kterých byly zjištěny nejčastější operacionalizace efektivity soukromého doučování: a) pomocí školních známek v průběhu let (v 10 studiích), toto bylo především u longitudinálních studií, b) školním úspěchem žáka (15 studií). Nejsilnější faktory, které ovlivňují soukromé doučování napříč studiemi jsou a) velikost skupiny (2 studie), b) délka doučování (2 studie), c) žákovo subjektivní vnímání

(5 studií), d) struktura rodiny (1 studie), e) socioekonomický status rodiny (7 studií). Tyto studie majoritně pocházely z Asie a minoritně z Evropy (z jiných kontinentů nebyly vyhledávací relevantní studie dohledány). Z tohoto lze usuzovat, že na ostatních kontinentech není efektivitě soukromého doučování ve srovnání s ostatními kontinenty věnováno toliko pozornosti. Důvodem může být fakt, že v Asii je to tradiční výzkumné téma oproti Evropě a ostatním kontinentům.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Efektivita soukromého doučování se v získaném souboru operacionalizovala především pomocí školních známek, kterého využívaly výzkumy nejvíce s odvoláním se na nejjednodušší sběr dat méně zatížených subjektivním pocitem žáka či akademického úspěchu žáka, ale nikoliv například pomocí percentilu či skóre na jednotných přijímacích zkouškách, které jednotlivé země pro žáky organizují, což je vhodný námět na budoucí vědecké práce. V ČR díky Jednotným přijímacím zkouškám roste poptávka po soukromém doučování a jeho efektivita je jednou z hlavních poptávek rodičů. V tomto přehledovém článku byly popsány jednotlivé faktory související s efektivitou stínového vzdělávání a tento článek tak může výrazně přispět k dalšímu zkoumání v rámci ČR.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji mému školiteli Dr. Vítkovi Šťastnému, který mi dával cenné rady v tvorbě tohoto článku a je mou oporou v rámci mého doktorského studia pedagogiky na Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání.

6 LITERATURA

Bray, M. (2009). *Confronting the shadow education system: What government policies for what private tutoring?* International Institute for Educational Planning. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000185106/PDF/185106eng;%20por.pdf.multi>

Jarvis, J. A., Read, A. R., Dufur, M. J., & Pribesh, S. (2022). Impacts of family structure on shadow education and educational achievement among South

Korean youth. *International Journal of Educational Development*, 89, 102529. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2021.102529>

Ömeroğulları, M., Guill, K., & Köller, O. (2020). Effectiveness of private tutoring during secondary schooling in Germany: Do the duration of private tutoring and tutor qualification affect school achievement? *Learning and Instruction*, 66, 101306. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2020.101306>

Yung, K. W.-H. (2020). Comparing the effectiveness of cram school tutors and schoolteachers: A critical analysis of students' perceptions. *International Journal of Educational Development*, 72, 102141. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2019.102141>

Zhang, Y., & Liu, J. (2016). The effectiveness of private tutoring in China with a focus on class-size. *International Journal of Educational Development*, 46, 35–42. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2015.11.006>